

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (instate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 4. maja 1900.

Politični oddelek.

Deželni kulturni svet.

V jedni zadnjih sej deželnega zbora kranjskega, predložila je vlada načrt zakona, ki je v vseh, kmetijstvu resnično naklonjenih krogih obudil veliko nevoljo, tako da se je že vse javno mnenje pripravilo na to, da se vsled tega zakona vname v deželnem zboru in zunaj njega velik boj.

S tem zakonom zahteva vlada, naj se ustanovi na kranjskem deželni kulturni svet kot strokovni zastop kranjskih kmetovalcev in naj se postavi na podlago okrajnih zadrug, tako da bi obstoječa in z velikim uspehom delujoča kmetijska družba popolnoma odpadla kot strokovni zastop in bi ostala kot navadno društvo, kot priprosto zasebno podjetje njegovih članov, kot društvo, ki nima nikacega večjega pomena ter bi spadalo v isto vrsto, kakor kaka kmetijska zadruga v kaki zapuščeni gorski vasi.

Očitno je, da je vlada sprožila to stvar samo, da ustreže tistim krogom, ki so zakrivili v naši deželi gospodarski boj. Tem krogom je kmetijska družba že davno trn v peti in to iz prav razumljivih nagibov. Kmetijska družba se kot strokovni zastop kranjskih kmetovalcev ne ogreva za konsumske kramarije, nego deluje na to, da se na jedni strani povzdigne kmetijstvo s tem, da se navaja k boljši produkciji, na drugi strani pa, da se organizirajo produktivne zadruge.

Tisti, ki se bavijo s konsumskimi kramarijami, s tem seveda niso zadovoljni. Radi bi imeli, da bi se strokovni zastop kranjskih kmetovalcev postavil na čelu njih štacunicam in pivnicam, da bi se ta več kot dvomljiva podjetja razpredla po celi deželi.

V ta namen so skušali dobiti kmetijsko družbo v svoje roke, to je bil vzrok, da so pri lanskim volitvah v

odbor naskočili kmetijsko družbo in uprizorili v deželi vihar, kakoršnega že dolgo ni bilo.

Ta poskus se je ponesrečil in to jako klaverno. Naskok na kmetijsko družbo je bil sijajno odbit. Kranjski kmetovalec je pri tej priliki na najsijajnejši način dokazal, da ne spoznava samo pomena in koristi kmetijske družbe, nego, da jo hoče tudi ohraniti tako, kakoršna je.

Česar nasprotniki kmetijske družbe niso mogli doseči direktnim potom, to so poskusili če tudi v drugi obliki doseči indirektnim potom. Zmenili so se z vlado, da podžaga kmetijsko družbo, da jej vzame vsako besedo kot avtoritativni zastopnik kranjskih kmetovalcev in jo degradira na tisti nizki nivo, na katerem se nahajajo klerikalna konsumna društva. In vlada je bila tako malo vestna, da je tej zahtevi ugodila in predložila deželnemu zboru načrt zakona o deželnem kulturnem svetu!

Vlada ni svojega načrta čisto nič utemeljila. To je naravno, zakaj to je popolnoma nemogoče dokazati, da bi bila taka preuredba na korist kranjskemu kmetovalstvu. Nasprotno pa je nebroj dokazov, da bi ustanovitev deželnega kulturnega sveta bila pač na veliko moralno in materialno škodo kranjske kmetijske družbe in pa na škodo kmetijstva. Koder imajo kulturne svete, povsod vidimo, da so to birokratični aparati, okorni in nesposobni, da ti kulturni sveti nimajo nobenega pomena in da niso družega vredni, kakor da se jih sramotno razžene.

Z ozirom na vse to upamo, da bo znal kranjski deželni zbor varovati korist naših kmetovalcev in našo kmetijsko družbo, in da bo vladni načrt vsaj tako predrugačil, da se mu odvzame vse kar bi bilo kmetovalcem in kmetijski družbi na škodo.

Deželni zbor kranjski.

10. seja dne 24. aprila.

V tej seji je vlada predložila načrt zakona o ustanovitvi deželnega kulturnega sveta.

Odobrilo se je poročilo o izvršitvi raznih del za deželno bolnico in dognala se je razprava o poglavju deželna kultura letnega poročila deželnega odbora.

Pri razpravi o uvodu k temu letnemu poročilu je bil sprejet predlog poslanca Lenarčiča, naj vlada s prihodnjim šolskim letom uvede na ljubljanski realki slovenske paralelke.

Pri poročilu o davkih se je vnela dolga razprava o načinu obdavčenja in iztirjavanju osebne dohodarine. Govorili so Luckmann, Ažman, Božič, grof Barbo, Povše, Kalan in Pfeifer ter deželni predsednik baron Hein.

Pri razpravi o šolstvu je Žitnik zahteval naj se šole ne razširjajo, dr. Schaffer je zahteval, naj se za nemško dekliško ljudsko šolo v Ljubljani sezida posebno poslopje, Hribar pa je zahteval, naj se nastavi poseben šolski nadzornik za ljudske šole in naj se za nekatere predmete uvede na višji gimnaziji slovenski učni jezik.

Končno je bil odobren proračun kmetijske šole na Grmu, o katerem je poročal poslanec Langer.

11. seja dne 26. aprila.

V tej seji se je zvišala redna podpora kmetijski družbi od 2400 na 4000 K na leto in se jej je dovolilo 1000 K za uredbo živinorejskih zadrug. (Poročevalec Lenarčič).

Sklenilo se je dovoliti 3000 K radeškemu cestnemu odboru v namen, da se preloži okrajna cesta Radeče-Dvor. Črnomlju je bilo za dobo 10 let dovoljeno, pobirati 5 % naklado na najemščino od stanovanj.

Po daljši razpravi, v katero so posegli poslanec dr. Majaron, baron Schwegel, dr. Schaffer in Langer je bil načrt zakona na zapuščine vrnjen deželnemu odboru.

Sklenilo se je naročiti deželnemu odboru, da še letos izvrši sklep glede naprave vodnjakov v občini Ustje.

Končno je poročal poslanec Višnikar o preuredbi pokojninskih užitkov za osebje ljudskega šolstva in je bil dotični zakon odobren.

12. seja dne 28. aprila.

Prošnje za razširjanje volilne pravice, ki sta jih vložili društvo farmacevtov in katoliško delavsko društvo, a sta bili izročeni deželnemu odboru, da v prihodnjem zasedanju o njih poroča.

Odobren je bil računski sklep deželnega zaklada za l. 1898, o katerem je poročal poslanec Hribar. Vsi dohodki so znašali 1,416.143 gld., izdatki 1,463.541 gld. Čista imovina je koncem leta 1898. znašala 1,980.398 gld. ter se je tekom tega leta zvišala za 74.493 gld.

Poslanec vitez Langer je utemeljeval svoj samostalni predlog, ki meri na to, da bi se v vinorodnih krajih izločili zajci iz vrste tiste divjačine, ki se ne sme streljati ob vsakem času.

O premembi zakona glede povzdige reje goveje živine je poročal poslanec Lenarčič, in je bil ta zakon po kratki razpravi odobren.

O dovolitvi 182 % priklade na vse državne davke, ki naj se v vaseh v faro, Velike Poljane spadajočih delov selske občine istega imena pobira za cerkvene namene je poročal poslanec Jelovšek. Razvila se je velika debata. Govorili so poslanci Višnikar, dr. Tavčar, Povše, Kalan, Pakiž, deželni glavar Detela in deželni predsednik baron Hein.

Sprejet je bil preminjevalni predlog poslanec Višnikarja, s katerim se deželni odbor pooblasti, dovoliti s pritrditvijo deželne vlade do 100 % naklade.

Naposled se je ljubljanskemu ribarskemu odboru dovolilo 100 K podpore.

13. seja dne 1. maja.

V tej seji je prišla najprej na razpravo prošnja konsumnega društva v Dobropoljah za podporo in brezobrestno posojilo v svrhu naprave mlekarnice. Poslanec dr. Tavčar je pri tej priliki ožigosal gospodarjenje tega društva in iz njegove lastne bilance dokazal, da je društvo pasivno, in da bi moralo napovedati konkurs.

Daljša razprava se je vnela o poročilu poslanca Božiča glede Žitnikovega samostojnega predloga v zadevi vinske klavzule. Govorila sta poslanca Povše in baron Schwegel. Sprejet je bil predlog, naj se določi na laška vina carina 30 gld. v zlatu.

Po poročilu poslanca Kalana se je po dolgi razpravi sklenilo, naj se razširi domobranska vojašnica v Ljubljani to pa le pod pogojem, če mestna občina kaj za to prispeva.

Izraz o ljubljanskem loterijskem posojilu se je odobril. (Poroča vitez Langer).

Ostale točke dnevnega reda prišle so včeraj, v četrtek popoldne na razpravo.

Zasedanje deželnega zbora se zaključi v soboto.

Politični pregled.

Parlament je torej sklican in sicer na dan 8. maja. zajedno pa sta sklicani tudi delegaciji na dan 12. maja in sicer poslednji v Budimpešto. Pravega in resničnega delovanja našega državnega zbora bi vsaj nekaj časa na noben način ne bilo pričakovati, tudi če bi Čehi opustili obstrukcijo. Okolnost, da bodeta državni zbor na Dunaju in delegaciji v Budimpešti ob enem in istem času zborovala, kaže, da je vladi še bolj kakor dovolitev budžeta in odobrenje kvote vsaj za pol leta pri srcu izvolitev kvotne deputacije. Položaj je v obče jako kritičen, to pa ker Čehi groze z najbrezobzirnejšo obstrukcijo vsem vladnim predlogam brez izjeme.

Čehi in vlada. — Zatrjevalo se je svoj čas, da je Körber, prevzemši ministrsko predsedstvo, dobil od cesarja izredna pooblastila tudi za slučaj, če bi se pravne konference ponesrečile. Z druge strani se zopet pripoveduje, da taci pooblastil ni dobil, in da je neuspeh pravih konferenc zanj usodnega pomena. Katera teh verzij je resnična, to se pokaže pač že v kratkem v državnem zboru. Že tekoče zasedanje deželnega zbora češkega je pokazalo, da se Čehi pripravljajo na naj odločnejši boj proti vladi, da, pokazalo je, da so za ta boj pridobili tudi deželnega maršala kneza Lobkovic, kajti samo z njegovo podporo je bilo mogoče, da deželni zbor niti proračuna ni rešil. Vse izjave v češkem deželnem zboru in tudi zunaj deželnega zbora pričajo, da so Čehi pripravljeni na